

УДК 341.33

Виноградова К.Г.

студ. гр. Ю-111м НУ «Запорізька політехніка»

ДРУГА ЖЕНЕВСЬКА КОНВЕНЦІЯ 1906 Р. ЯК ДЖЕРЕЛО МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

В умовах розпочатої з боку Російської Федерації збройної агресії в Україну, як ми бачимо, особливої актуальності набуває проблема дотримання норм міжнародного гуманітарного права. Правовими джерелами останнього, як зазначалося, є чотири Женевські конвенції про права людей чи то військових чи то цивільних в умовах збройних конфліктів. Оскільки з цих чотирьох Конвенцій найбільш дослідженими є Перша (1864 р.) та Четверта (1949 р.) Конвенції, то ми вирішили зосередитись на Другій Женевській конвенції, котра має не тільки значення як історичне джерело міжнародного гуманітарного права, а досі й певне практичне значення.

Зазначена конвенція була прийнята на Конференції, яка була скликана Швейцарською Федеральною Радою, з метою перегляду Першої Женевської Конвенції від 22 серпня 1864 р. щодо поліпшення долі солдатів, поранених в арміях на полі бою. Конференція, в роботі якої брали участь 35 держав (Аргентинська республіка, Австро-Угорщина, Бельгія, Бразилія, Болгарія, Чилі, Китай, Конго, Данія, Франція, Німеччина, Греція, Гватемала, Гондурас, Італія, Люксембург, Мексика, Чорногорія, Нікарагуа, Нідерланди Норвегія, Персія, Перу, Португалія, Румунія, Росія, Сербія, Сіам, Іспанія, Швеція, Швейцарія, США, Уругвай та ін.) розпочалася в Женеві 11 червня та завершилася 06 липня 1906 року підписанням тексту Конвенції [1].

Порівняно з Першою Конвенцією зазначений міжнародно-правовий документ зазнав деякі формальні, структурні та змістовні зміни. Зокрема, в назві, поряд з військовими з'явилися «хворі», тобто нова категорія жертв війни: «Конвенція про поліпшення долі поранених військових та *хворих* на полі бою». Суттєвіші зміни відбулися в її структурі. Наприклад, якщо Перша Конвенція складалася з 10 «суцільних» статей, Друга має вже «блокову» структуру і складається з дев'яти розділів: 1. Поранені та хворі; 2. Санітарні формування та установи. 3. Персонал; 4. Матеріальна частина; 5. Евакуаційні конвої; 6. Розпізнавальні знаки; 7. Застосування та виконання конвенції; 8. Репресії зловживань та порушень; 9. Загальні положення.

Перший розділ складається з п'яти статей. Зокрема, в ст. 1, закріплюється, що хворі або поранені офіцери, солдати та інші особи, котрі

офіційно належать до воюючих армій повинні поважатися воюючою стороною під владою якої вони опинилися незалежно від національності. Стаття 3 зобов'язувала кожен воюючу сторону воююча сторона, яка після зіткнення володіла полем бою, вжити заходів щодо пошуку поранених та захисту поранених та захисту від пограбування та неправильного лікування, ретельно огляду тіла загиблих до їхнього поховання або спалювання (кремації).

Норми другого розділу (3 статті) регулюють важливі питання надання медичної допомоги. В ньому зокрема закріплено, що рухомі санітарні формування та стаціонарні установи, які належать санітарній службі, повинні бути захищені та повинні поважатися воюючими сторонами (ст. 6.), захист санітарних формувань та установ припиняється, якщо вони використовуються, щоб чинити шкідливі дії для ворога (ст. 7). Винятком в цьому випадку може бути випадок, коли персонал формування або установи озброєний та використовує свою зброю для самооборони або на захист своїх хворих та поранених (ст. 8).

Безпосередньо з другим розділом пов'язаний шостий розділ «Розпізнавальні знаки», в якому символ «червоного хреста» набув «правовий статус» як емблема та розпізнавальна ознака санітарної служби армій. Цікавим в цьому плані є той факт, що після Конвенції 1864 р. деякі країни «не християнського» світу, зокрема Османська імперія, Персія і Сіам «побачили» в червоні хресті певний релігійний сенс і запропонували визнати для позначення їх медичних служб також такі знаки, як червоний півмісяць (Османська імперія), червоний лев і сонце (Персія) і червоне полум'я (Сіам). Щоб підкреслити той факт, що захисна емблема не має якого-небудь релігійного значення, конференція акцентувала увагу на тому, що вона відображає зворотне розташування кольорів швейцарського прапора (ст. 18) як знак поваги до Швейцарії, засновниці міжнародного гуманітарного права. В ст. 23 закріплювалося, що «знак червоного хреста на білому фоні і напис «Червоний Хрест» або «Женевський Хрест» можуть використовуватися в мирний час і під час війни для захисту чи позначення санітарних формувань і установ, персоналу і матеріальних засобів, захищених цією Конвенцією».

Положення цієї Конвенції були обов'язковими для її держав-членів у разі війни між двома або більшою кількістю з них (ст. 24). Уряди країн-підписантів мали б зробити необхідні кроки, щоб ознайомити свої війська, і особливо захищений персонал, а також усіх інших учасників з її умовами (ст. 26), а головнокомандувачі воюючих армій – були зобов'язані передбачити деталі виконання правил визначених Конвенцією, а також непередбачених випадків, що мали б відповідати її загальним принципам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armies in the Field. Geneva, 6 July 1906. URL: <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/ART/180-170002?OpenDocument>